

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering
Midsommarrapport 2016

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	5
1.1 Underhållspanelen	5
2. Tema anläggning	7
2.1 Infrastrukturinvesteringar	8
2.1.1 Riket	8
2.1.2 Stockholm.....	9
2.1.3 Västra Götaland.....	9
2.1.4 Skåne	10
2.1.5 Sydsverige	10
2.1.6 Mellansverige	11
2.1.7 Norrland	11
2.2 Nystartade projekt	12
2.3 Transportvolymerna.....	12
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	13
2.5 Vindkraftverk under byggnation	13
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	14
3. Tema VA	15
3.1 Nyinvesteringar VA.....	16
3.2 Nystartade projekt	16
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	17
4. Tema gruvindustrin - Norrland	18
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	18
4.2 Nystartade projekt	18
4.3 Råvaror	19
4.3.1 Järnmalm.....	19
4.3.2 Koppar, bly och zink	19
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	20

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 3 800 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden maj-juni 2016.
Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Patrik Wikman, VD
- Jens Linderoth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, tyder på ett mycket positivt stämningsläge i maj jämfört med ett halvår tidigare. Indikatorn ger värdet 137. En siffra över 100 indikerar ett positivt läge. Det starka värdet har troligen säsongsmässiga förklaringar.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på, visar faktorer som efterfrågan på tjänster, orderstock och arbetsvolym, särskilt positiv utveckling under de senaste sex månaderna.
- Prognosen för MEKO om sex månader indikerar ett fortsatt förbättrat läge.
- Trots att företagens bedömningar tyder på en viss minskning av orderstocken om sex månader, förväntar man sig att efterfrågan på företagets tjänster i regionen kommer att vara något högre i november jämfört med idag.
- När det gäller att rekrytera kollektivanställda, uppger drygt 85 procent av de 80 tillfrågade företagen i underhållspanelen att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt kompetens.
- Svaren från panelen visar på mindre positiva marknadsförväntningar av de intervjuade företagen i sydöstra och norra Sverige jämfört med övriga landet.
- Den senaste infrastrukturplanen indikerar en ökad ambitionsnivå för väginvesteringar 2016 och 2017.
- Svensk ekonomi väntas växa i god takt fram till en bit in på 2018. Detta påverkar dels efterfrågan på transporter positivt, dels skapar det behov av bygginvesteringar.
- Bostadsbyggandet väntas fortsätta att växa de närmaste åren, dock i lägre takt än de senaste åren.
- Sjunkande energipriser har minskat incitamenten för energisektorn att investera i nya anläggningar.
- Ansträngda finanser hos kommuner och landsting kan skjuta fram eller banta anläggningsinvesteringar. Enligt SKL:s prognos kommer emellertid kommunernas investeringsbudget att stiga väsentligt i år.
- En tydlig positiv rekyl för priset på koppar, bly och zink under årets första kvartal.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin har återgått till nivåer som rådde innan finanskrisens inledning 2008. Trots detta har inte produktionen återhämtat sig.
- En kraftig ökning (14,5 procent) av produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin under första kvartalet i år jämfört med samma period 2015.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16
137	110

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-15	maj-16	nov-16
100	112,6	112,6

1.1.3 Orderstock

nov-15	maj-16	nov-16
100	112,7	109,1

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-15	maj-16	nov-16
100	104,8	105,6

1.1.5 Faktureringsläge

nov-15	maj-16	nov-16
100	106,5	110,4

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-15	maj-16	nov-16
100	111,2	110,6

1.1.7 Efterfrågan på tjänster

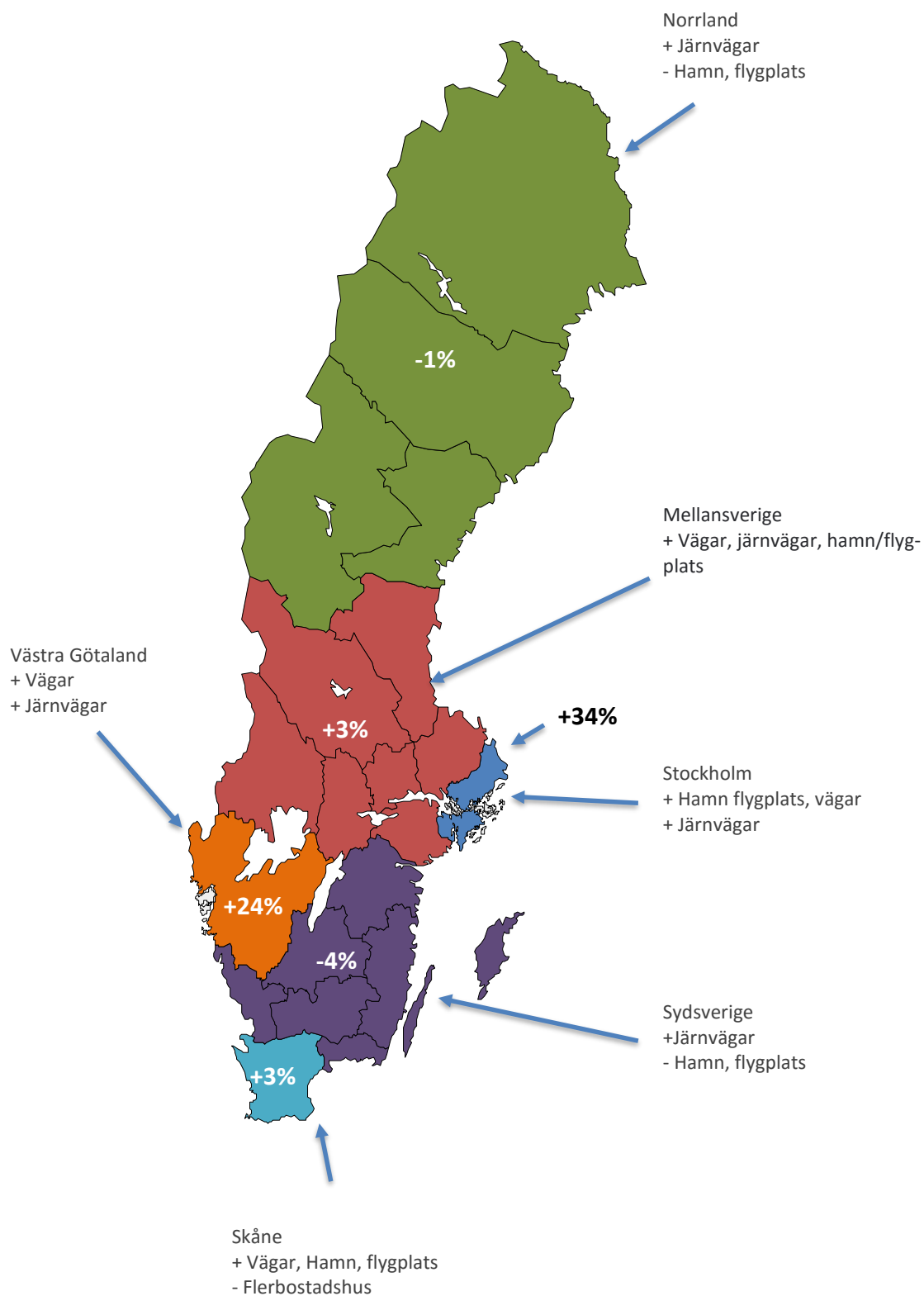
nov-15	maj-16	nov-16
100	116,7	119,4

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett mycket positivt stämningläge i maj jämfört med ett halvår tidigare. Troligen har detta att göra med att maj normalt sett är en månad med hög aktivitet. Med hänsyn till att detta är den första rapporteringen för maj månad, är det emellertid för tidigt att säga om läget är starkare än normalt för perioden. Prognosen för situationen om sex månader indikerar en fortsatt förbättring av läget.
- Efter en markant uppgång i arbetsvolym under det senaste halvåret, indikerar prognosen en oförändrad volym i november i år. Med hänsyn till att aktiviteten i maj är en säsongsmässigt stark månad, får man tolka prognosen som positiv.
- Orderstocken i maj visade samma starka tillväxt som arbetsvolymen. De intervjuades bedömning av läget i november flaggar för en avmattning.
- Maskinstocken visar en uppgång med närmare 5 procent i maj jämfört med sex månader tidigare. I november väntas stocken ligga marginellt över dagens nivå.
- Faktureringsläget hänger ihop med utvecklingen för arbetsvolym och visar således tillväxt under hela tolv månadersperioden.
- Beläggningsgraden ligger i linje med utvecklingen för arbetsvolym och orderstock och visar en tydlig uppgång i maj jämfört med sex månader tidigare. Läget om sex månader bedöms vara i princip oförändrat jämfört med dagens nivå.
- Trots att företagens bedömningar tyder på en viss minskning av orderstocken om sex månader, förväntar man sig att efterfrågan på företagets tjänster i regionen kommer att vara något högre i november jämfört med idag. En förklaring kan vara att företagen är positiva kring konjunkturen i branschen men att man är försiktigare när det gäller situationen för det egna företaget.
- Svårigheterna att hitta rätt typ av personal är, liksom i många andra byggtekniska branscher, mycket stora. Problemen verkar dock inte ha förvärrats när det gäller att rekrytera kollektivanställda, utan det är fortfarande ca 85 procent av de intervjuade som uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt sorts kompetens. Närmare 60 procent säger sig ha svårt att hitta rätt kompetens inom funktioner som tjänstemän och ledningspersonal. Svårigheterna har ökat något sedan förra mätningen. De regionala skillnaderna är tydliga. Tillfrågade företag i norra Sverige verkar ha betydligt lättare att hitta rätt kompetens än i övriga landet.
- Svaren från panelen visar på mindre positiva marknadsförväntningar av de intervjuade företagen i sydöstra och norra Sverige jämfört med övriga landet. Detta gäller när det handlar om att bedöma efterfrågan om sex månader på entreprenadtjänster.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2016 (Procentuell förändring jämfört med 2015)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2016-2018. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Fasta priser för både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2016-2018 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. På riksnivå ökade infrastrukturinvesteringarna 2015 med hela 24 procent. Den kraftiga ökningen beror emellertid till största delen på att projektet Slussen i Stockholm tidigarelades till förra året. Borträknat från detta stora projekt, skulle utfallet i stället stanna vid en ökning på knappt 17 procent, vilket översteg prognosen som presenterades vid förra rapporttillfället. Prognosen för 2016 visar en ökning med 20 procent, följt av en kraftigt inbromsad ökningstakt 2017-2018. Det totala bostadsbyggandet 2015 uppgick till 45,3 miljarder, en ökning med drygt 25 procent jämfört med 2014. Ökningstakten var överraskande hög och utfallet blev bättre än prognosen. Det var främst nyproduktionen av flerbostadshus som bidrog till den kraftiga uppgången. Prognosen framöver visar en fortsatt tillväxt men i avsevärt lägre takt. Det är rimligt att vänta sig att faktorer som kapacitetsbrist, något svalare marknad för begagnade bostäder och ekonomiska restriktioner kommer att få dämpande effekter på efterfrågan de kommande åren.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	12 476	14 301	16 792	20 %	5 %	-5 %
Hamn-flygplats	755	1 054	5 077	15 %	-20 %	-30 %
Järnväg	8 326	8 491	7 759	20 %	20 %	30 %
Totalt	21 558	23 846	29 628	20 %	5 %	2 %

Källa: Byggfakta, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	6 668	8 215	9 363	7 %	5 %	- 2 %
Flerbostadshus	23 656	27 436	35 898	5 %	3 %	10 %
Totalt	30 324	35 651	45 261	5 %	3 %	7%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	2 242	4 427	3 425	30 %	5 %	15 %
Hamn-flygplats	110	476	2 238	100 %	-50 %	-25 %
Järnväg	2 434	1 703	3 697	50 %	-10 %	-30 %
Totalt	4 785	6 605	9 360	55 %	-18 %	-10 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Rivning av slussen tidigare lagd från 2016 till 2015

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 830	2 240	2 154	15 %	5 %	2 %
Flerbostadshus	10 374	11 031	11 609	20 %	7 %	15 %
Totalt	12 204	13 271	13 763	19 %	7 %	13 %

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	2 378	2 640	3 535	30 %	-5 %	-25 %
Hamn-flygplats	66	41	76	10 %	100 %	-50 %
Järnväg	2 061	1 257	630	10 %	15 %	10 %
Totalt	4 505	3 938	4 240	27 %	0 %	-20 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 235	1 281	1 741	15 %	5 %	-5 %
Flerbostadshus	3 292	3 599	4 282	25 %	10 %	10 %
Totalt	4 527	4 880	6 023	22 %	9 %	6 %

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018
Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	815	1 110	1 026	30 %	30 %	20 %
Hamn-flygplats	277	20	33	100 %	-10 %	-15 %
Järnväg	379	416	928	10 %	50 %	-15 %
Totalt	1 471	1 546	1 987	20 %	5 %	-10 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018
Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	870	999	1 201	5 %	3 %	0 %
Flerbostadshus	2 349	3 681	4 643	-5 %	5 %	10 %
Totalt	3 219	4 680	5 844	-3 %	5 %	8 %

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018
Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	1 730	2 269	2 375	20 %	10 %	-20 %
Hamn-flygplats	105	157	698	-20 %	0 %	-30 %
Järnväg	410	910	460	100 %	100 %	-50 %
Totalt	2 245	3 336	3 533	23 %	28 %	-30 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018
Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 209	1 510	1 366	0 %	5 %	-5 %
Flerbostadshus	2 871	3 323	4 753	-25 %	-5 %	0 %
Totalt	4 080	4 833	6 119	-20 %	-2 %	-1 %

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	3 211	1 858	4 040	5 %	0 %	-25 %
Hamn-flygplats	51	218	238	150 %	-15 %	-25 %
Järnväg	1 876	2 900	1 922	10 %	100 %	-50 %
Totalt	5 138	4 976	6 200	12 %	30 %	-35 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	1 120	1 580	1 750	0 %	0 %	-5 %
Flerbostadshus	3 537	4 327	7 064	-5 %	-5 %	5 %
Totalt	4 657	5 907	8 814	-4 %	-4 %	3 %

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr, 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Väg	2 100	1 999	2 391	20 %	20 %	10 %
Hamn-flygplats	147	143	1 796	-75 %	-50 %	-30 %
Järnväg	1 190	1 326	122	1 000 %	+50 %	-75 %
Totalt	3 437	3 468	4 308	8 %	20 %	-20 %

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2013-2015, prognos 2016-2018

Påbörjade lägenheter

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Småhus	404	605	712	-20 %	0 %	5 %
Flerbostadshus	1 233	1 475	2 590	-10 %	-5 %	-5 %
Totalt	1 637	2 080	3 302	-12 %	-4 %	-3 %

Källa: SCB

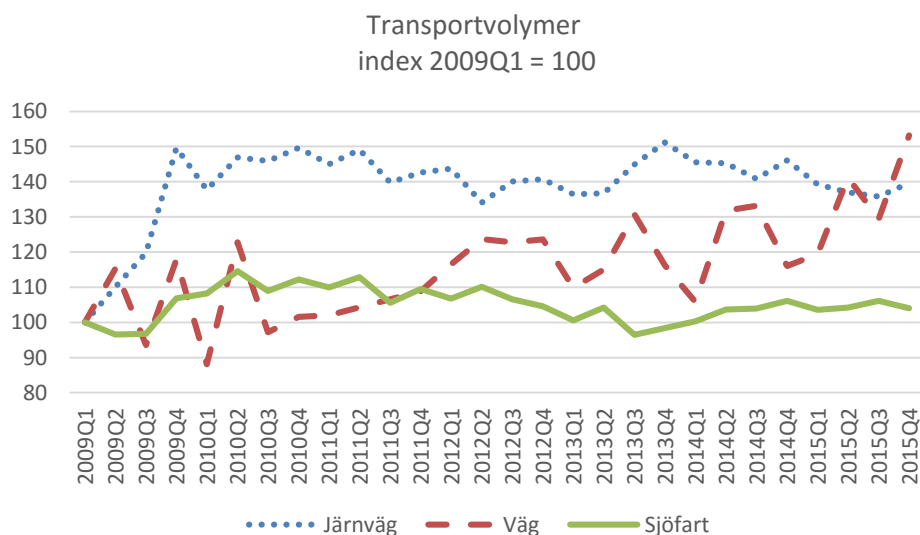
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201507-201603

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nybyggnad av trafikplats Akalla	Väg/gata	Stockholm	Stockholm	2016-03	1 000
Nybyggnad av trafikplats Häggvik	Väg/gata	Stockholm	Sollentuna	2016-03	1 000
Utbyggnad av järnväg Spånga-Barkaby, Mäljarbanan	Järnvägs-spår, räls	Stockholm	Järfälla	2016-02	850
Sanering av hamnbassäng i Oskarshamn, E2	Hamn, kaj	Kalmar	Oskarshamn	2016-01	500
Utbyggnad av spårväg från Sickla udde till Sickla station	Järnvägs-spår, räls	Stockholm	Nacka	2016-02	400
Nybyggnad av trafikplats Vega och Handen	Väg/gata	Stockholm	Haninge	2016-03	300
Ombyggnad av järnväg Y:et	Järnvägs-spår, räls	Jönköping	Jönköping	2015-09	275
Basunderhåll järnväg Bergslagspendeln och Dalabanan	Järnvägs-spår, räls	Dalarna	Borlänge	2015-07	260
Ny sträckning E22 Karlskrona-Kalmar	Väg/gata	Kalmar	Kalmar	2015-08	260
Nybyggnad av Kaj i Visby	Hamn, kaj	Gotland	Gotland	2016-01	250

Källa: Byggfakta

2.3 Transportvolym

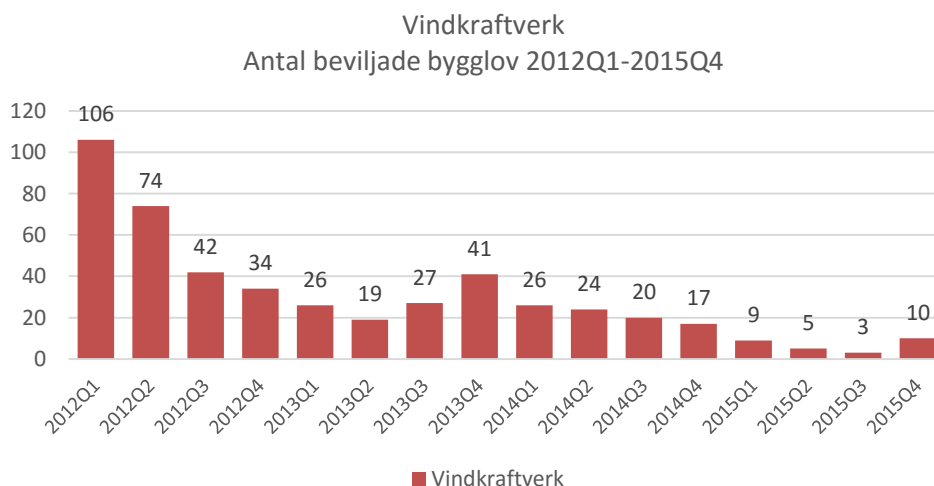
Källa: Trafikanalys

2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

Vindkraftverk	2013				2014				2015			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal bygglov	26	19	27	41	26	24	20	17	9	5	3	10

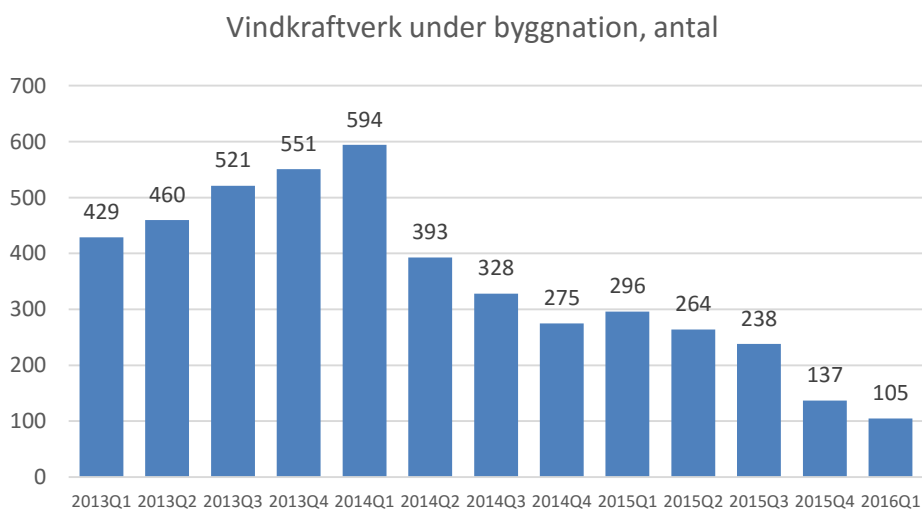
Källa: Byggfakta

2.5 Vindkraftverk under byggnation

Vindkraftverk	2014				2015				2016			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Antal vindkraftverk	594	393	328	275	296	264	238	137	105			

Källa: Svensk Vindenergi

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

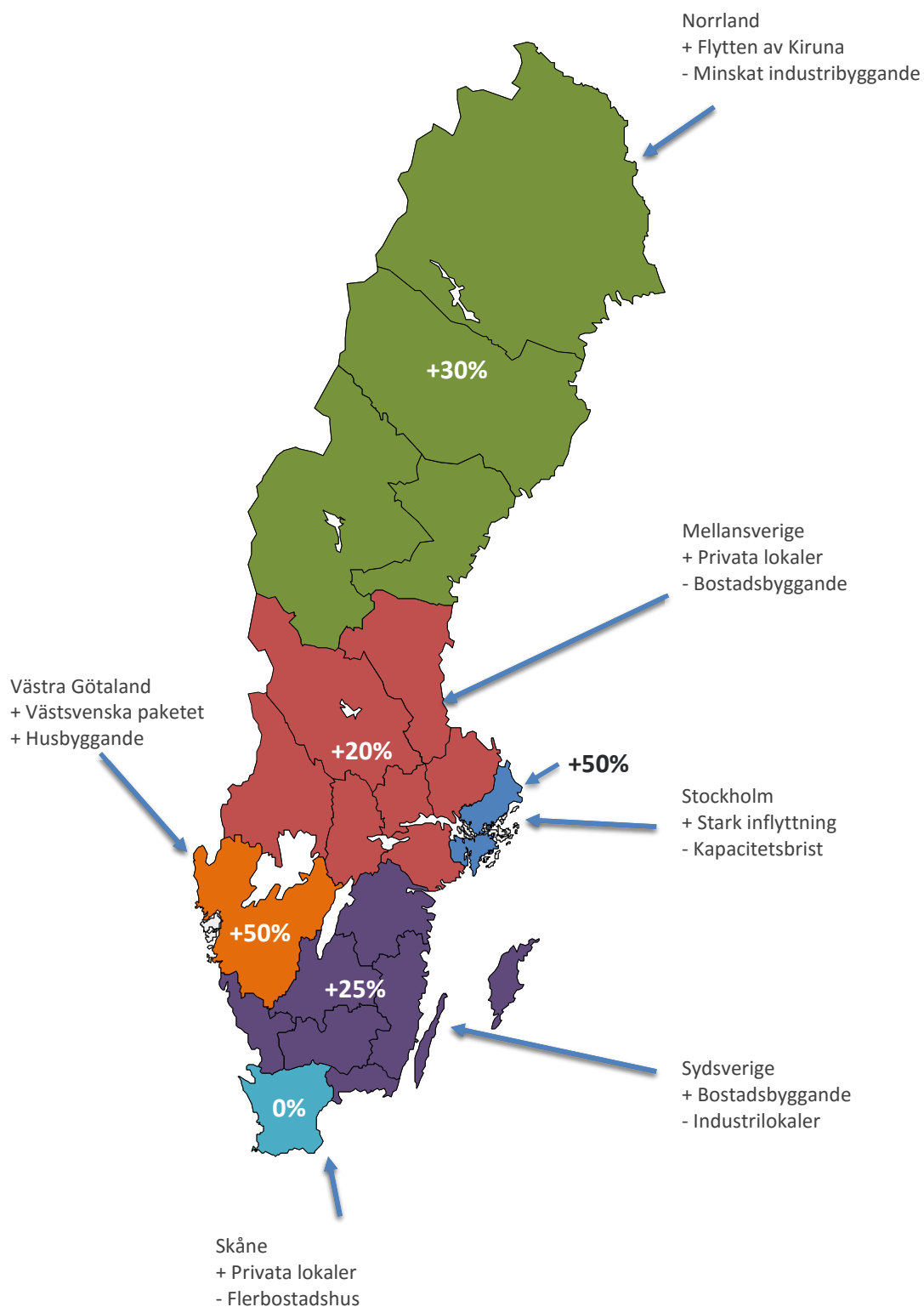
- Svensk ekonomi väntas växa i god takt fram till en bit in på 2018. Detta påverkar dels efterfrågan på transporter positivt, dels skapar det behov av bygginvesteringar.
- Bostadsbyggandet väntas fortsätta att öka, vilket påverkar efterfrågan på gator och vägar. Förutsättningarna för bostadsrätter och äganderätter kan dock påverkas negativt av försämrade marknadsförutsättningar i samband med konjunkturavmattning, men detta väntas kompenseras av ett ökat byggande av hyresrätter.
- Volymen vägtransporter har ökat kraftigt sedan 2009.
- Urbanisering och en totalt sett växande befolkning ökar belastningen på befintlig infrastruktur, vilket skapar behov av både ny- och reinvesteringar.
- Riksdagens mål att kontinuerligt minska miljöpåverkan från transportsektorn, kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- Enligt Trafikverket väntas persontrafiken ha ökat med ca 25 procent och godstrafiken med ca 50 procent 2010-2030. Utvecklingen kommer att kräva ökade investeringar.
- Den senaste infrastrukturplanen indikerar en ökad ambitionsnivå för väginvesteringar 2016 och 2017.
- Tunnelbaneutbyggnaden i Stockholm väntas komma igång under 2017.

Negativa faktorer

- Ansträngda finanser hos kommuner och landsting kan skjuta fram eller banta anläggningsinvesteringar. En inriktning mot investeringar inom skola och vård kan hålla tillbaka andra typer av offentliga investeringar, som t ex inom anläggningsbyggnad.
- Koncentration av bostadsbyggandet till storstäder och tillväxtregioner ökar de regionala obalanserna av infrastrukturinvesteringar.
- Höstbudgeten tyder på minskade satsningar på järnvägar 2016 och 2017.
- Det råder oenighet kring frågan om att bygga de föreslagna höghastighetsbanorna mellan Malmö-Göteborg-Stockholm. Så länge läget är osäkert, kan det även skjuta fram andra anläggningsinvesteringar som påverkas av att järnvägsprojektet blir av.
- Sjunkande energipriser har minskat incitamenten för energisektorn att investera i nya anläggningar. I denna rapport återspeglas detta i statistiken för antalet beviljade bygglov för vindkraftverk. Utbyggnaden av förnyelsebara energikällor väntas fortsätta pressa elpriserna den närmaste tiden.
- I samband med större infrastrukturprojekt finns det en risk för att lokal kapacitetsbrist skjuter projekt på framtiden och/eller leder till högre anbudspriser. Det alltmer ansträngda läget när det gäller att hitta arbetskraft i byggsektorn påverkar även anläggningsbyggandet.

3. Tema VA

VA-investeringar 2016 (Procentuell förändring jämfört med 2015)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2013-2015, prognos 2016-2018
Mkr 2015 års priser

Region	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Stockholm	796	891	473	50 %	50 %	-75 %
Västra Götaland	311	584	486	50 %	-20 %	-40 %
Skåne	457	293	385	0 %	20 %	50 %
Sydsverige	421	417	512	25 %	-20 %	-10 %
Mellansverige	457	594	497	20 %	-10 %	25 %
Norrland	139	174	390	30 %	-25 %	-25 %
Riket	2 582	2 954	2 739	30 %	0 %	-25 %

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201507-201603

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Ledningsomläggning Olskroken	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2016-01	163
Nybyggnad av överföringsledning	Vattenledningar	Halland	Varberg	2016-02	150
Omläggning av ledningar Sörredsmotet	Vattenledningar	Västra Götaland	Göteborg	2016-03	75
Ny vattenledning mellan Upplands-Bro och Sigtuna, etapp 1	Vattenledningar	Stockholm	Upplands-Bro	2015-09	57
Utbyggnad av vatten- och spillvattenledningar, Hammarö	Vattenledningar	Värmland	Hammarö	2015-09	50
Nybyggnad av överföringsledning	Vattenledningar	Västmanland	Arboga	2016-03	49
Nybyggnad av va-ledningar på Norrlandet, etapp 3	Vattenledningar	Gävleborg	Gävle	2015-08	30
Nybyggnad av va-ledningar på Norrlandet, etapp 4	Vattenledningar	Gävleborg	Gävle	2015-09	30
Nybyggnad av överföringsledning i Mörbylånga	Vattenledningar	Kalmar	Mörbylånga	2015-08	30
Anläggande av överföringsledning	Vattenledningar	Skåne	Trelleborg	2015-08	25

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Stark inflyttning till storstadsregionerna leder till ett kraftigt ökat behov av nya bostäder och växande VA-investeringar i anslutning till bostadsbyggandet.
- Enligt SKL:s prognos kommer kommunernas investeringsbudget att stiga väsentligt i år. Detta kan påverka även kommunernas VA-satsningar.
- Stort fokus på miljörelaterade frågor hos beställare, enligt de intervjuade entreprenadföretagen.
- Det Västsvenska paketet leder till kraftigt ökade anläggningsinvesteringar under de närmaste åren med efterföljande husbyggnad och VA-investeringar på några års sikt.
- Flytten och omvandlingen av Kiruna påverkar VA-investeringarna positivt under de närmaste fem åren.
- Enligt SCB ökade investeringarna inom vatten- och reningsverk 2015 och den positiva utvecklingen väntas bestå enligt SCB:S investeringsenkät.

Negativa faktorer

- Tillverkningsindustrins kapacitetsutnyttjande har bara ökat marginellt under det senaste året, vilket kan skjuta husbyggnadsprojekt på framtiden.
- Urbaniseringen skapar regionala obalanser när det gäller husbyggnad och investeringar.
- Många av de intervjuade företagen känner av en ökad prispress från beställarna.
- En inventering av planerade projekt visar inte på några större projekt under det närmaste året.
- Fortsatt ansträngd ekonomi hos många kommuner enligt den senaste rapporteringen från SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. Detta kan leda till fortsatt försiktighet när det gäller bygginvesteringar. En prioritering mot investeringar inom skola och sjukhus kan inverka negativt investeringar inom VA.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2013-2015, prognos 2016-2018

Mkr 2015 års priser

Sektor	2013	2014	2015	P2016	P2017	P2018
Malm- och gruvindustri	221	1 562	2 905	-75 %	10 %	0%

2016 var en gruva planerad i Älvsbyn, som beräknades kosta 11 miljarder kronor. Länsstyrelsen har sagt nej till projektet av miljöskäl, varför prognoserna blir kraftigt reviderade.

4.2 Nystartade projekt

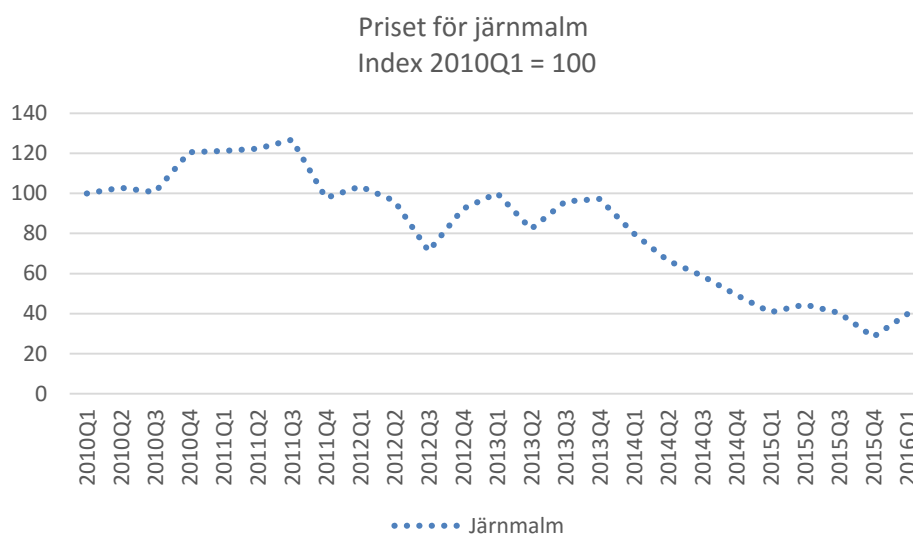
Nystartade och kommande projekt 2013-2018

Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300
Gruvberget etapp 3	Utbyggnad av gruva	Norrbotten	Svappavaara	2014-01	125

Källa: Byggfakta

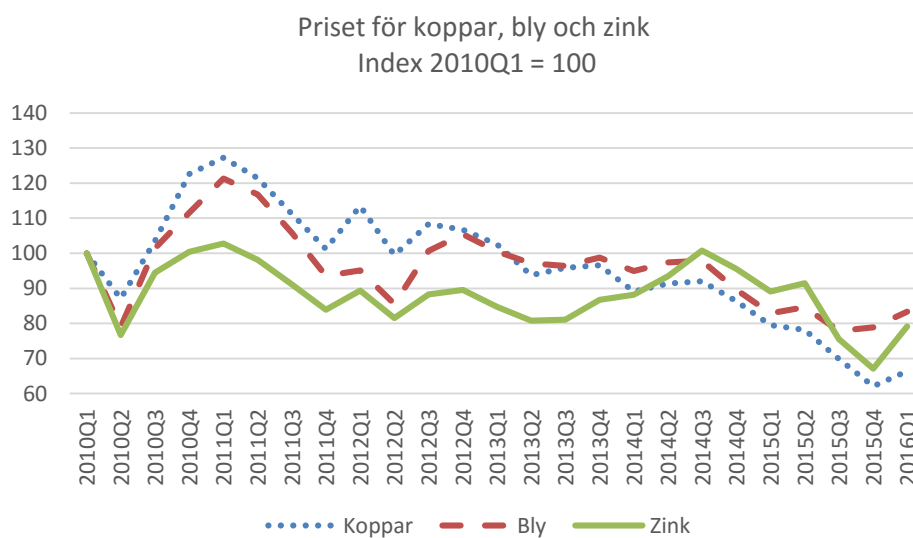
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- En tydlig ökning av kapacitetsutnyttjandet (+6,8 procent) i den svenska gruv- och mineralutvinningsindustrin under det senaste året. Detta behöver dock inte betyda att man ligger nära kapacitetstaket eftersom man kan ha anpassat kapaciteten till en lägre efterfrågan, vilket innebär att man skulle kunna höja produktionen utan att behöva göra omfattande investeringar. Ett resonemang som förs av SCB den senaste tiden.
- En viss uppgång av prisnivån för metall och mineraler under inledningen av 2016.
- En tydlig positiv rekyll för priset på koppar, bly och zink under årets första kvartal.
- En kraftig ökning (14,5 procent) av produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin under första kvartalet i år jämfört med samma period 2015.
- En viss återhämtning av konjunkturen i Västeuropa, med Spanien och Tyskland i spetsen.

Negativa faktorer

- Trots en liten uppgång för priset på järnmalm under det senaste kvartalet, är nivån endast ca 50 procent av vad den var vid samma period för två år sedan. Det låga priset minskar incitament för nya investeringar.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin har återgått till nivåer som rådde innan finanskrisens inledning 2008. Trots detta har inte produktionen återhämtat sig. Detta kan enligt SCB bero på medvetna neddragningar och konkurser. Ett sådant resonemang kan betyda att det kan finnas ledig kapacitet att tillgå utan att investeringar behöver göras. En lösning är att öka personalutnyttjandet i produktionsanläggningarna.
- Etableringen av gruvan Lill Laver i Älvsbyn har stoppats av miljöskäl.
- Trög internationell tillväxt minskar efterfrågan på råvaror.
- Endast en marginell ökning (2,3 procent) av produktionsvolymen inom gruvor och mineralutvinningsindustrin under första kvartalet i år jämfört med samma period 2015.
- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk är i princip oförändrat första kvartalet i år jämfört med samma period för ett år sedan.
- Miljöprövningar och överklagande utgör hinder för nya investeringar inom sektorn.

Industrifaktas ansvar

Uppdraget innebär att allt arbete och dess resultat har baserats på tillgänglig information. Industrifakta kan inte göras ansvariga för slutsatser eller rekommendationer som baseras på felaktig eller bristfällig information. Industrifakta eller dess medarbetare kan inte hållas ansvariga för eventuella konsekvenser till följd av användandet av rapporten.

Allt material i denna rapport är skyddat enligt lagen om upphovsrätt. Kopiering eller presentation och distribution av materialet i rapporten får inte ske utan tillstånd från Industrifakta.